

Maandag 22 april 2019

TivoliVredenburg - Hertz - 11.00 uur

JUSSENS & FRIENDS

Lucas en Arthur Jussen, piano

Dominique Vleeshouwers, slagwerk

Cameron Shahbazi, countertenor

Mohammed Hiber, viool

Laura Szabó, cello

Wolfgang Amadeus Mozart 1756- 1791

Sonate in D, voor twee piano's, KV 448 (1781)

Allegro con spirito; Andante; Molto Allegro

Giovanni Battista Pergolesi 1710- 1736

Se tu m'ami

Marcello, Il mio bel foco

Paisiello, Nel cor piu non mi sento

Giordani, Caro mio ben

Franz Schubert 1797- 1828

Nocturne, voor pianotrio

Pauze

Claude Debussy 1862- 1918

Six épigraphes antiques (1914)

Pour invoquer Pan, dieu du vent d'été

Pour un tombeau sans nom

Pour que la nuit soit propice

Pour la danseuse aux crotales

Pour l'Egyptienne

Pour remercier la pluie au matin

Georges Asperghis *1945

Le corps à corps, voor slagwerk solo (1978)

Iannis Xenakis 1922- 2001

Rebonds B (1987-88)

Astor Piazzolla 1921 - 1992

Cuatro estaciones porteñas (Vier jaargetijden in Buenos Aires) (versie voor pianotrio)

Uitgelicht: Mozart - Sonate voor twee piano's

In Mozarts tijd bestonden er nog nauwelijks composities voor twee piano's, maar wel de meer op het huiselijk (amateur-) musiceren gerichte werken voor piano vierhandig. Mozart schijnt buiten de drie Sonates voor vier handen KV 19d, 381 en 358 nog enige composities voor hem en zijn zusje Nannerl te hebben geschreven, maar daarvan is niets teruggevonden. Voor de compositorisch en speltechnisch meer mogelijkheden biedende bezetting van twee piano's schreef Mozart een Fuga in c (KV 426) en de Sonate voor twee piano's KV 448. Hij moet een van de eerste componisten zijn geweest die voor een dergelijke bezetting componeerde. Mozarts pianosonate is licht van opzet en toon: virtuositeit, speelplezier en muzikaal elan lijken hier de hoofdtoon te voeren, zeker in het eerste deel, waarin de beide pianisten elkaar over en weer lijken te bekogelen met melodieën en invallen, om dan weer in grote saamhorigheid unisono donderende akkoorden of melodielijnen te laten horen. Het wiegende melodieuze *Andante* is van een grote eenvoud en schoonheid, maar in het laatste deel (een *Finale rondo*) vliegen de vonken er weer van af en beconcurreren de solisten elkaar met oneindig veel speelplezier.

Mozart componeerde dit werk voor hemzelf en Josepha Auernhammer, een van zijn eerste leerlingen in Wenen, en samen voerden zij het ook uit tijdens een privé-concert op 23 november 1781. Een dag later schreef hij naar zijn vader in Salzburg: 'Gisteren speelde ik tijdens een concert bij Auernhammer, we hebben het concert à *Due* gespeeld, en een Sonate voor twee die ik speciaal voor de gelegenheid had gecomponeerd, en die zeer veel succes oogstte.'

Uitgelicht: Debussy - Six épigraphes antiques

Veel West-Europese kunstenaars waren in het eerste kwart van de twintigste eeuw gefascineerd door de cultuur van exotische volken en streken. De beeldende kunst, literatuur en muziek van Noord-Afrika, Azië en Zuid-Amerika, maar ook die van het hellenistische oude Griekenland vormden voor hen belangrijke bronnen van inspiratie. In Frankrijk voelden schrijvers en dichters als André Gide, Stéphane Mallarmé en Pierre Louÿs, en componisten als Ravel, Poulenc en Milhaud zich vaak onweerstaanbaar aangetrokken tot die nieuwe, ongekende werelden en vaak brachten de gedichten, de verhalen en composities die uit die fascinatie ontstonden weer nieuwe werken voort.

Ook Debussy raakte door het 'exotisme'-virus geïnfecteerd, mede dankzij zijn belangstelling voor literatuur. De poëzie en het proza van Mallarmé en Paul Verlaine zetten hem regelmatig aan het componeren. Een van zijn beroemdste werken, de in 1894 geschreven *Prélude à l'après-midi d'un faune*, was geïnspireerd door de *Eglogue* van Mallarmé en een van zijn beste vrienden was de dichter Pierre Louÿs, die buitengewoon geïnteresseerd was in de oude Griekse cultuur. Zijn proza-

gedichten *Chansons de Bilitis*, waarin een fantasiewereld wordt opgevoerd die zich afspeelt in het oude heidense Griekenland, werden door Debussy zeer bewonderd. Hij zette enkele ervan op muziek en schreef in 1900 een 'musique de scène' voor een declamatie-uitvoering van deze twaalf gedichten van Louÿs. Deze muziek, voor een bezetting van twee fluiten, twee harpen en celesta, werd pas in 1914 gepubliceerd onder de naam *Six épigraphes antiques*, toen Debussy haar had verwerkt in een zesdelige compositie voor pianoduo. In juli van dat jaar schreef hij aan zijn uitgever Durand: 'Enige tijd geleden was ik van plan het (werk) in een orkestsuite om te zetten, maar de tijden zijn moeilijk en het leven valt mij zwaar.' Debussy heeft zijn plan nooit kunnen uitvoeren. In 1932 deed de Franse dirigent Ernest Ansermet het voor hem en orkestreerde Debussy's *Six épigraphes antiques*, waarin de pastorale instrumenten (harp, hobo, fluit) de boventoon voeren. De zes korte stukken (de langste bestaat uit ongeveer 60 maten) vormen wat betreft tempi en tonsoorten een cyclische eenheid, maar zijn onderling zeer verschillend van stemming en klankkleur. In alle werken overheerst een klankbeeld van sensualiteit, behaaglijkheid en welluidendheid. Beeldend zijn de korte werkjes ook. Zo roept *Pour que la nuit soit propice* het beeld op van een zinderende zomernacht, vol geheimzinnigheden en is diezelfde nacht in *Pour un tombeau sans nom* vervuld van duistere dreiging.

Uitgelicht: Aperghis - Le corps à corps

Voor *Corps à corps* (letterlijk: lichaam aan lichaam, of, in racetermen: nek-aan-nek) koos Georges Aperghis een race-autobaan als startpunt. De slagwerker neemt daarbij verschillende rollen op zich: coureur, commentator, publiek en zelfs die van bolide. De componist doet dat op een bijna filmische manier, waarbij hij scènes opknijpt, en weer plakt aan andere, 'opgeknipte' scènes. Die 'camerawisselingen' volgen elkaar steeds sneller op, waardoor de spanning oploopt als het drama zich ontvouwt. Je zou ook kunnen zeggen: schizofrene muziek. Denk aan acceleratie, inhaalmanoeuvres, pitstops, opzweepend commentaar, opwaaierend stof en uitzinnig publiek. De afloop laat zich raden: een dramatische crash waarbij alles op elkaar botst en in elkaar kreukelt. Opvallend genoeg zijn er onderbrekingen van stilte, alsof een beeld wordt bevroren en de spanning onderhuids verder gaat. Het werk is geschreven voor tombak of zarb, een kleine Arabische of Iraanse handtrom en stem. Aperghis voegt daar ook choreografische elementen aan toe, die de dramatiek verhogen en waardoor de grens tussen muziek en theater vervaagt. Overigens, voor wie minder beeldend denkt of niet van Formule 1-races houdt: je kunt alles ook abstracter benaderen, als een confrontatie tussen mens en instrument, de elementen, of desnoods: strijd, of een gekke, desoriënterende droom, waaruit je naar adem happend en met bonzend hart wakker wordt.

Uitgelicht: Xenakis - Rebonds B

Iannis Xenakis, architect, wiskundige en componist, schreef vijf werken voor slagwerk, die zijn gaan behoren tot de klassiekers van de twintigste eeuw. Na zijn stukken voor slagwerkensemble *Persephassa* (1969), en slagwerk solo *Psappha* (1976), ging Iannis Xenakis door met stukken waarin slagwerk een belangrijke rol speelt. Maar het duurde tot 1988 tot hij weer een solowerk voor slagwerk schreef. Hij schreef *Rebonds* voor zijn 'trouwe' slagwerker en bondgenoot Sylvio Gualda, die ook tekende voor de première van *Psappha* en talloze uitvoeringen van het werk nadien. In vergelijking met *Psappha* is het werk minder 'utopisch' dan wel iets minder complex, maar niet minder fascinerend. *Rebonds* is geschreven in twee autonome delen: A en B, waarbij de uitvoerder kan kiezen welk deel hij als eerste speelt. Of hij kan ervoor kiezen één deel te spelen, zoals vandaag *Rebonds B*. *Rebonds B* is complexer dan *Rebonds A* maar heeft dezelfde 'bezetting': zeven trommels (twee bongo's, een tumba of langwerpige, enigszins tonvormige trommel, een tomtom of snaarloze trommel, een bastrommel) en vijf houtblokken. Xenakis koos daarvoor om te voorkomen dat alles als vette klei helemaal dichtloopt en vast komt te zitten. Als je van *Rebonds A* zou kunnen zeggen dat het 'lineair' is (thema, variaties, opgevoerd tempo, climax, afbouw, beginthema), dan zou je van *Rebonds B* kunnen zeggen dat het complexer is, meer gevarieerd. De Griek Xenakis, die het grootste deel van zijn leven in Frankrijk woonde, werd door de Fransen omarmd als 'Franse' avant-gardist. De Franse criticus en musicoloog Jacques Lonchamp schreef over *Rebonds*: 'Het is een immens abstract ritueel, een suite van beweging zonder folkloristische 'besmetting'. Pure muziek, opgebouwd uit stralende, oplichtende ritmes, ver voorbij plat drama of stormachtig effectbejag. Een meesterwerk.'

Lucas en Arthur Jussen kregen in hun geboorteplaats Hilversum hun eerste pianolessen van Leny Bettman. Lucas (1993) drong in 2001 door tot de finale van de Rotterdamse Piano Driedaagse, en tijdens het Nationaal Concours van de Stichting Jong Muziktalent in 2004 werd Arthur (1996) gekozen tot 'Jong muziktalent van het jaar'. In 2005 studeerden de broers op uitnodiging van de Portugese pianiste Maria João Pires in Portugal en Brazilië. Daarnaast studeerden ze bij Jan Wijn, en bij Ton Hartsuiker verdiepten ze zich in 20ste-eeuwse muziek. In 2011 ontvingen Lucas en Arthur de eerste Concertgebouw Young Talent Award en in 2013 de Publieksprijs van Festspiele Mecklenburg-Vorpommern. Lucas en Arthur Jussen hebben opgetreden met nagenoeg alle Nederlandse orkesten, waaronder het Koninklijk Concertgebouw-orkest, Rotterdams Philharmonisch Orkest, Residentie Orkest en Radio Filharmonisch Orkest. Ook waren er optredens met orkesten in Dallas, Hong Kong, Londen en Shanghai. Zij werkten samen met dirigenten als Jaap van Zweden, Claus

Peter Flor, Eliahu Inbal, Jan Willem de Vriend, James Gaffigan, Sir Neville Marriner en Frans Brüggen. Bovendien traden ze op met Lang Lang, met wie Lucas tijdens het Prinsengracht-concert (2006) het podium deelde. Maar ook in solorecitals waren en zijn de broers Jussen samen of apart te horen. In 2014 vergezelden Lucas en Arthur koning Willem-Alexander en koningin Máxima op hun eerste staatsbezoek aan Polen. Ze hebben opgetreden in Nederlandse en Europese zalen en festivals, zoals de Herkulesaal (München), Rheingau Musik Festival, Festival de Piano de La Roque d'Anthéron, plus zalen in België, Korea, Rusland en Mexico. Internationale tournees brachten de gebroeders Jussen naar Japan (2012), China (2013) en Zuid-Korea (2014). Lucas is artist-in-residence bij het Nederlands Kamerorkest. Hij vervolgde zijn studie bij Menahem Pressler in de VS en bij Dmitri Bashkirov aan de Escuela Superior de Música Reina Sofia te Madrid, waar hij in juli 2015 uit handen van de Spaanse koningin Sofia de prijs 'Beste pianotrio schooljaar 2013/ 2014' in ontvangst mocht nemen. Arthur studeert aan het Conservatorium van Amsterdam bij Jan Wijn.

Dominique Vleeshouwers won in 2014 de Eerste Prijs, Persprijs en Publieksprijs van de TROMP International Percussion Competition. Hij studeerde cum laude af met de voorstelling *Kindsoldaat* en won de AHK-eindwerkprijs voor meest bijzondere eindexamen van de Amsterdamse kunsthogescholen. Hij soleerde o.a. met AskolSchönberg, Nederlands Kamerorkest, Oeral Filharmonisch Orkest, Nizjni Novgorod Filharmonisch Orkest, Moscow Contemporary Music Ensemble en het Nederlands Blazers Ensemble. Ook werkte hij samen met het Mallet Collective Amsterdam & Ivo Janssen (*Canto Ostinato*), en dj Patrice Bäumel (Amsterdam Dance Event 2013). Dominique is medeoprichter van Combined Creatives waarmee hij projecten ontwikkelt zoals Playground. Voor de serie Jonge Nederlanders van Het Concertgebouw creëerde Dominique samen een vernieuwende cross-over tussen digitale en akoestische muziek. Met een bijdrage van het Amsterdams Fonds voor de Kunsten bouwt Dominique nieuwe akoestische, digitale en analoge instrumenten, wat komend seizoen resulteert in een solorecital met nieuwe composities. Dominique is gastdocent aan de Hochschule für Musik in Detmold, en was docent aan de Sweelinck Academie van het Conservatorium van Amsterdam in het team van Percussion Friends. Hij gaf masterclasses op diverse conservatoria wereldwijd zoals in Tokio, Shanghai, Moskou en São Paulo. Dominique is een Adams Artist en kreeg voor zijn instrumentarium ondersteuning van het Prins Bernhard Cultuurfonds en Stichting Eigen Muziekinstrument.

Cameron Shabazi geldt als een van de meest getalenteerde counterntenors van deze tijd. Daarvan getuigen recente optredens in rollen van Händel in Aken, Royal Opera House Covent

Garden, en bij De Nationale Opera & Ballet in Amsterdam. Ook zong hij in *Dido and Aeneas*, Pergolesi's *Stabat Mater* en opera's van Mozart. In Innsbruck won hij de Tweede Prijs bij het Cesti Concours van de Innsbrucker Festwochen der Alten Musik. Ook was hij prijswinnaar bij het Royal Opera House en bij het Internationaal Concours Hans Gabor Belvedere in Jūrmala, Letland. Ten slotte won hij de Prix de Révélation en de Prix Grand Avignon bij het Concours Raymond Duffaut Jeunes Espoirs in Avignon. Niet onbelangrijk voor een operazanger: Cameron Shabazis preekt vloeiend Engels, Farsi, Frans en Italiaans. Behalve op het gebied van de traditionele opera begeeft Shahabaz zich ook op het terrein van meer experimentele muziek in theaters, met Perzische popmuzikanten, Latijns-Amerikaanse muziek, en met Nederlandse elektro-popartiesten. Hij studeerde aan de Universiteit van Toronto, en thans aan het Conservatorium van Amsterdam.

Mohamed Hiber studeerde viool bij Ana Chumachenco in Madrid (Koningin Sofia Conservatorium), en aansluitend aan de Hochschule für Musik in München. Hij speelde samen met o.a. Anne-Sophie Mutter, Andras Schiff, Zahkar Bron, Joseph Silverstein, Martha Argerich, Arabella Steinbacher, Mauricio Fuks, Gautier Capuçon, Frédéric Guy, Alexandre Tharaud, Amihai Grosz, Edgar Moreau, Pascal Moragues, Daishin Kashimoto, Itamar Golan en Yuri Bashmet. Als solist speelde hij bij o.a. het London Symphony Orchestra, Kamerorkest van Occitanië, Münchner Sinfonietta, Jeugdorkest van Rusland en het Tsjechisch Filharmonisch Orkest. Daarbij werkte hij samen met dirigenten als Neeme Järvi, Lorin Maazel en Daniel Barenboim. In 2017 won hij de Derde Prijs bij het Internationaal Concours van Marokko. Eerder won hij de Publieksprijs bij het Concours van Grenoble. Ook won hij een Vijfde Prijs in Siberië (Violen van het Noorden.) Hij bespeelt een viool van Joeri Potsjekin.

Laura Szabó maakte op haar vijftiende in 2008 haar solo-debuut met het Kamerorkest van Szekszárd in haar geboorteland Hongarije. Het was in een periode dat ze de ene na de andere prijs in de wacht sleepte: de eerste won ze toen ze zeven was. Daarna won ze Eerste Prijzen bij het Concours voor Europese talenten (Kubín, Slowakije - 2006), het Concours Antonio Janigro (Poreč, Kroatië 2006), Gorizia (Italië, 2007), Nationaal Concours János Starker (Kecskemét, 2008), Liezen (Oostenrijk, 2008) en bij het Concours David Popper (Várpalota, Hongarije, 2010). Sindsdien soleerde ze o.a. met het Nationaal Orkest van Moldavië. Vanaf 2010 studeerde ze aan de Escuela Superior de Música Reina Sofia in Madrid bij Natalia Sjakovskaja, en ze volgde masterclasses bij Frans Helmerson, Phillippe Muller, Natalia Gutman, Lluís Claret, David Geringas, Truls Mørk en Alexander Rudin. Thans studeert ze bij Wenn-Sinn Yang aan de Hochschule für Musik in München.

Nu in de verkoop

Internationale Topensembles, Avontuurlijke Muziek, Amsterdam Sinfonietta, Romantiek op Zondag, Minimal Music, AVROTROS Vrijdagconcerten, Internationale Toporkesten, Orkest van de Achttiende Eeuw, Klassiek in de Cloud, Dutch Classical Talent, Familieconcerten, Sunday Afternoon Jazz, Nederlands Kamerkoor, Holland Baroque, Nederlandse Bachvereniging, Pynarello, Zaterdagmiddagconcerten, Hertz op Zondag...

En nog veel meer